Hámorský náučný chodník

Kraj:	Prešovský
Okres:	Snina
Geomorfologická jednotka:	Vihorlatské vrchy
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Vihorlat
Prístup:	bus Zemplínske Hámre, centrum
Východisko:	Zemplínske Hámre, múzeum
Trasa:	Zemplínske Hámre: múzeum – tajch – vodná píla – garbiareň – banské polia nad obcou
Dĺžka, prevýšenie:	6,8 km, prevýšenie 285 m
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	14
Náročnosť:	nenáročná trasa, časť trasy nad obcou stredne náročná

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, banícke

Typ chodníka: samoobslužný, obojsmerný, peší, líniový, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie čiastočne po žltej a zelenej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2015

Aktuálny stav: Náučný chodník je dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je; na stránke obce je verejne dostupný opis zastávok > Hámorský náučný chodník

Kontakt: Múzeum Zemplínske Hámre, Kostolné námestie 3, 067 77 Zemplínske Hámre, tel. 0917 659 842; Turistické informačné centrum (leží na hornom konci obce pri kameňolome), tel. 0918 737 696

Poznámka: Trasa sa po zastávku 13 dá absolvovať na bicykli.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénnu vychádzku. Odporúčame spojiť s návštevou expozícií múzea v Zemplínskych Hámroch a využiť služby miestnych sprievodcov, ktoré však treba objednať vopred v turistickom informačnom centre.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Zemplínske Hámre. Obec pri Barnovom potoku, prítoku Cirochy, v Beskydskom predhorí južne od Sniny. V doline pod severnými svahmi Vihorlatských vrchov pod Sninským kameňom sa už v priebehu 18. storočia povrchovo ťažila a spracovávala železná ruda. Osada Jozefova dolina (Josefsthal) bola založená až v roku 1809. V roku 1815 Jozef Rholl v nej založil železiareň a v roku 1841 zlieváreň. V roku 1956 osamostatnením sa osady od Sniny vzniká samostatná obec Zemplínske Hámre. Obec je z juhu obkolesená lesmi Vihorlatských vrchov so štatútom Chránenej krajinnej oblasti Vihorlat a zároveň Vojenského obvodu Valaškovce. Obnovené pamiatky a historicky významné miesta obce spojené s niekdajšou priemyselnou činnosťou pôvodnej osady Josefsthal (ťažbou a spracovaním železnej rudy, výrobou drevného uhlia, dopravou dreva), udalosti súvisiace so vznikom osady, spôsob bývania v minulosti, zaujímavé architektonické prvky kamenných murovaníc, ktoré sa už inde v zemplínskom regióne nezachovali, dômyselný systém vodných kanálov vybudovaných kvôli hámrom prezentuje Hámorský náučný chodník.

Múzeum v Zemplínskych Hámroch. Nachádza sa v centre obce v kamennej murovanici – najstaršej budove v obci z 19. storočia –, ktorá pôvodne slúžila pre ubytovanie vedenia železiarní, neskôr ako hostinec a obecný dom služieb. V múzeu sú inštalované dve stále expozície: expozícia histórie baníctva a železiarstva vo Vihorlatských vrchoch a etnografická expozícia, ktorá prezentuje ľudovú architektúru, poľnohospodárstvo, remeslá a ľudové odevy obyvateľov osady Josefsthal. Samostatné expozície sa nachádzajú v ďalších objektoch Hámorského náučného chodníka: v budove hámru je umiestnená expozícia kováčstva a hámorníctva a v replike štôlne v lokalite pod kameňolomom sa nachádza expozícia banskej činnosti.

Hámor s vodným pohonom. V osade Jozefova dolina (Josefsthal) sa pôvodne nachádzalo až päť hámrov s vodným náhonom. Energia, získaná z vody z náhonu, poháňala kováčske buchare, dúchadlo alebo mech na fúkanie vzduchu do pece. Hámre boli zároveň predchodcami manufaktúrnej produkcie kovových výrobkov. Tunajšia železiarska výroba priniesla v 19. storočí priemyselný rozvoj nielen osady, ale najmä neďalekej Sniny. Hámorník v hámri je vyobrazený aj na pečati a v erbe obce. Objekt repliky hámra vybudovaný v rokoch 2014 – 2015 je jednou z expozícií múzea v Zemplínskych Hámroch.

Bývalá úzkorozchodná železnička. Na trati bývalej sninskej lesnej úzkokoľajky bola Zemplínskym

lesným hospodárstvom v Snine v roku 1926 vybudovaná dvojkilometrová odbočka Barnová. Prvotne kvôli preprave kameňa z kameňolomu, otvoreného v prvej polovici 20. storočia, neskôr slúžila aj na prepravu vyťaženého dreva z vihorlatských lesov, ktoré sa na pílu v Snine prepravovalo pomocou oplenovaných vozňov. Sninskú úzkokoľajnú lesnú dráhu (S. U. L. D.) s rozchodom koľajníc 760 mm dal v rokoch 1912 – 1913 vybudovať gróf Jozef Degenfeld. Do roku 1928 bola jej trať viackrát predlžovaná až pod vrchol Vihorlat, lokalitu Zvorík do celkovej dĺžky 26,3 km. Pôvodný úsek trate odbočky Barnová je v súčasnosti využívaný ako cyklotrasa (zelená značka), ktorou sa dá dostať až k torzu úvrate na Konskom.

Prírodná rezervácia Vihorlatský prales. Rozľahlé chránené územie vyhlásené nariadením vlády SR v roku 2020 v najvyšších častiach Vihorlatských vrchov zhruba medzi vrchmi Vihorlat a Sninský kameň na ochranu prirodzených procesov a prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev biotopov európskeho významu (Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130), Ls5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy (9140), Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Sk2 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Ra1 Aktívne vrchoviská (7110) a Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140)), biotopov druhov európskeho významu (fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok hrebenatý (*Triturus cristatus*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), vlk dravý (Canis lupus), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopier veľký (*Nyctalus asiopterus),* uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*)), biotopov druhov národného významu (fuzáč červenokrký (*Strangalia thoracica*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), užovka stromová (*Elaphe longissima*), vretenica severná (*Vipera berus*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), mačka divá *(Felis silvestris)),* biotopov vtákov (bocian čierny (*Ciconia nigra*), sova dlhochvostá *(Strix uralensis),* orol krikľavý (*Aquila pomarina),* hadiar krátkoprstý *(Circaetus gallicus),* ďateľ bielochrbtý *(Dendrocopos leucotos)).* Územie rezervácie sa čiastočne kryje z územiami európskeho významu Morské oko a Vihorlat a chráneným vtáčím územím Vihorlatské vrchy (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Rezervácia je jedným z 94 areálov sústavy (lokality) zapísanej v Zozname svetového dedičstva UNESCO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 18 európskych krajinách (stav v roku 2021), ktorá sa vyvinula z pôvodnej UNESCO-lokality „Karpatské bukové pralesy“, zapísanej do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO v roku 2007, pričom Vihorlatský prales bol jedným z jej 10 areálov z územia slovensko-ukrajinských Karpát.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Vihorlat. Chránené územie vyhlásené v roku 1973 v strednej časti Vihorlatských vrchov, pohoria sopečného pôvodu, ktoré dosahuje výšku vrchom **Vihorlat 1 076 m n. m.** Patrí medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska – 90 % jeho územia zaberajú lesné ekosystémy, predovšetkým bukové a jedľovo-bukové, kde hlavnú drevinu predstavuje buk lesný (*Fagus sylvatica*). Miestami, najmä pozdĺž hlavného chrbta pohoria, sú lesy človekom narušené len minimálne a majú charakter prírodných lesov s pralesovou štruktúrou a tvoria prírodnú rezerváciu Vihorlatský prales. Viac ako storočné buky môžu dosahovať aj 40metrovú výšku. Severne od Malého Morského oka v oblasti vrchu Jedlinky je významná lokalita výskytu pôvodnej jedle bielej (*Abies alba*) a smreka obyčajného (*Picea abies*) v tomto pohorí. Sporadicky sú tu kyslomilné bukové a lipovo-javorové sutinové lesy. Na území CHKO sú dve územia európskeho významu (Morské oko a Vihorlat) a celá je súčasťou chráneného vtáčieho územia Vihorlatské vrchy (obe kategórie tvoria sústavu Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Kamenná murovanica so sýpkou

2. Bývalý tajch
3. Vysoká pec
4. Hámor s vodným náhonom
5. Bývalá zlievareň
6. Josefsthal
7. Bývalá vodná píla
8. Milier
9. Banská štôlňa
10. Úzkokoľajová železnička
11. Drevenica
12. Bývalá garbiareň
13. Drevená zvonica
14. Banské polia

HÁMORSKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK
ZEMPLÍNSKE HÁMRE

SNINA